

ความต้องการในการศึกษาคือเนื้อหาของบรรณารักษศาสตร์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

นางสาว วลัยลักษณ์ นนทήμεลิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-568-682-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

013789

i 17237701

THE NEEDS FOR CONTINUING EDUCATION OF ACADEMIC LIBRARIANS

Miss Valailux Nonmali

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Art

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

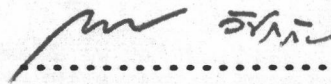
1988

ISBN 974-568-682-4

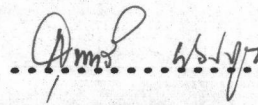
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
โดย นางสาววัลย์ลักษณ์ นนทมะลิ
ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นางลักษณ์ ไม่น่ายกิจ

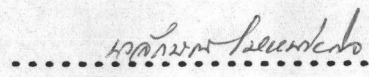

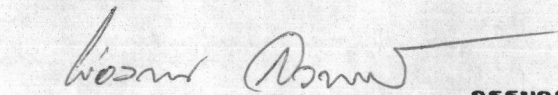
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

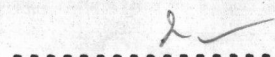

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรไภย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุนทรี หังสสุต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นางลักษณ์ ไม่น่ายกิจ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผ่องพรรณ ลวนานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณพิมล กุลบุญ)

วิทยาลัย นนทิมะลิ : ความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัย (THE NEEDS FOR CONTINUING EDUCATION OF ACADEMIC
LIBRARIANS) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ, 215 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัย ในด้านความต้องการ เหตุจูงใจ ความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรค 2) ความสัมพันธ์
ระหว่างเนื้อหาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อเนื่องกับลักษณะงานที่บรรณารักษ์ปฏิบัติ และ 3) ความสนับสนุน
ของผู้บริหารที่มีต่อบรรณารักษ์เกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่อง

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ในด้านความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ
บรรณารักษ์ต้องการศึกษาขั้นปริญญาโทมากที่สุด ในขณะที่การศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ
บรรณารักษ์ต้องการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เนื้อหาวิชาที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษาในระดับมาก
คือ บริการสารสนเทศที่ทันสมัยและบริการเลือกและเผยแพร่สารสนเทศ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์
สำหรับงานห้องสมุด นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบของการศึกษาและเนื้อหาวิชาที่บรรณารักษ์ต้องการ
ศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกันตามตัวแปรต่อไปนี้คือ วุฒิการศึกษา ระดับการศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อเนื่อง
และเขตภูมิศาสตร์ของสถานที่ทำงาน และเนื้อหาวิชาที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่อเนื่องจะสัมพันธ์
กับงานที่ปฏิบัติ

สาเหตุที่บรรณารักษ์เข้ารับการศึกษานอกระบบเป็นทางการคือ ต้องการนำวุฒิที่ได้มาปรับ
เงินเดือน ส่วนการศึกษานอกระบบไม่เป็นทางการคือ ต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์
กับบุคคลในวิชาชีพเดียวกัน และต้องการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้ทันกับความก้าวหน้าในวิชาชีพ
ในด้านอุปสรรคของการศึกษาต่อเนื่องพบว่า การที่ไม่มีผู้ปฏิบัติงานแทน เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาต่อเนื่อง
แบบเป็นทางการ ในขณะที่การไม่มีเวลาเป็นอุปสรรคต่อการศึกษานอกระบบไม่เป็นทางการ

ในด้านความสนับสนุนของผู้บริหาร บรรณารักษ์ให้ความเห็นว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนอยู่ใน
ระดับน้อยถึงปานกลาง แต่ผู้บริหารเห็นว่าให้การสนับสนุนในระดับปานกลางถึงระดับมาก

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

VALAILUX NONMALI : THE NEEDS FOR CONTINUING EDUCATION OF ACADEMIC LIBRARIANS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. NONGLAK MINAIKIT, Ph.D.

215 PP.

The purposes of this thesis were to study 1) the needs for continuing education of academic librarians with the emphasis on needs, motivations, opinions, problems, etc; 2) the relationship between the continuing education subjects and the librarians' work; and 3) the library administrators' support for continuing education.

The study concluded that: For formal continuing education, the librarians want to study for a masters' degree and for informal continuing education, the librarians want to participate in workshops. The subjects which the librarians prefer are : current awareness services and selective dissemination of information services; and computer programming for libraries. It is also found that the needs for continuing education are different according to the librarians' level of education, the degree level at which librarians want to study and the location of librarians' offices. The preferred subjects for librarians are related to their jobs.

The motivation for formal continuing education is to obtain an academic degree in order to gain an increase in salary. For informal continuing education, the motivations are to meet with other librarians and to increase skills and knowledge in order to cope with developments in their profession. The problem in pursuing formal continuing education is the shortage of personnel to help with the work while the librarians join the program. For informal continuing education, lack of time to participate in continuing education's activities is the main concern.

Regarding administrators' support, the librarians expressed the opinions that support in the continuing education ranges from low to medium level, while the administrators indicated that their support for continuing education ranges from medium to high.

ภาควิชา มรรคานักมหาบัณฑิต
สาขาวิชา มรรคานักมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยมาด้วยดีตลอด และขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์สุนทร หังสสูตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผ่องพรรณ ลวนานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณพิมล กุลบุญ ที่ได้เข้าร่วมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนศาสตราจารย์ รอง ศยามานนท์ จึงขออุทิศส่วนดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แด่ท่าน ศาสตราจารย์ รอง ศยามานนท์

ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ คือ อาจารย์ วิชาวรรณ มนุญปิฎ ที่ช่วยแนะนำในการแก้ไขแบบสอบถาม ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดทุกแห่ง ที่อำนวยความสะดวกในการแจกแบบสอบถาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสรรค์ เนียมสนิท อาจารย์ณรงค์ เหลืองบุตรนาค และคุณสมจิตร อาจอินทร์ ที่ช่วยแนะนำในเรื่องสถิติและวิเคราะห์ข้อมูล และขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปริกษา จินดาประเสริฐ ที่ช่วยให้คำแนะนำและแก้ไขสาระสังเขปพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือในการเขียนสาระสังเขปภาคภาษาอังกฤษให้กับผู้วิจัย และผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขสาระสังเขปภาคภาษาอังกฤษจากอาจารย์ William L. Warren แห่งภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ช่วยในการแจกแบบสอบถามคือ คุณสมร จิตราทร คุณวัลภา ปรีหจินดา คุณวัลภา จันทรดี คุณศิริพร ตั้งจิรวงศ์ คุณระเบียบ สุกวีรี คุณชุ่มจิต แซ่ฉั่น คุณภูบิณฑ์ พันธุนรา คุณสหทัยา ชินสมบูรณ์ คุณศรีวรรณ ยอดนิล คุณสายพิน วิไลรัตน์ และคุณจันทร์เพ็ญ เล่าอิทธิโชต นอกจากนี้ก็ขอขอบคุณ คุณทวีชัย วรรณรัตน์ ที่ช่วยเร่งพิมพ์ต้นฉบับจนสามารถเสร็จได้ตามกำหนด

ท้ายนี้ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณพี่ ๆ ทุกคน และคุณทนงศักดิ์ แสงวรรณกุล ที่ได้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้บุคคลที่ไม่อาจลืมได้เลยก็คือ บรรณารักษ์ทุกท่านที่ช่วยตอบแบบสอบถามจนสามารถได้ข้อมูลมาทำการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณในความร่วมมือของทุกท่านมา ณ ที่นี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ๖

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ๖

กิตติกรรมประกาศ..... ๗

สารบัญตาราง..... ๗

บทที่

1 บทนำ..... 1

 ที่มาและความสำคัญของปัญหา..... 1

 วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 3

 สมมุติฐาน..... 4

 ขอบเขตของการวิจัย..... 4

 วิธีดำเนินการวิจัย..... 4

 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย..... 5

 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย..... 5

2 การศึกษาต่อเนื่องและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง..... 8

 ความหมายของการศึกษาต่อเนื่อง..... 8

 ประเภทของการศึกษาต่อเนื่อง..... 10

 ความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่องและความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษา
 ต่อเนื่องของบรรณารักษ์และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง..... 13

 สถาบันที่ให้การศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย..... 20

3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 33

 วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 33

 สมมุติฐานในการวิจัย..... 33

 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย..... 33

 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 34

 การสร้างแบบสอบถาม..... 34

สารบัญ (ต่อ)

	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
บทที่		
4	การวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล.....	43
	ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
	ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	43
	ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของบรรณารักษ์	
	ต่อความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่องและประสบการณ์	
	การศึกษาต่อเนื่อง.....	52
	ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการศึกษาต่อเนื่อง.....	62
	ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรม	
	การศึกษาต่อเนื่องและสถาบันที่ต้องการศึกษาต่อเนื่อง....	105
	ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความสนับสนุนของผู้บริหารที่มีต่อ	
	การศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ใต้บังคับบัญชา.....	118
	ส่วนที่ 2 การอภิปรายผล.....	137
5	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	157
	เหตุผลในการศึกษา.....	157
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	158
	สรุปผลจากการศึกษา.....	159
	ข้อเสนอแนะ.....	164
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	165
	ข้อจำกัดในการวิจัย.....	166
	สรุปการอภิปรายผล.....	166
	ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้.....	168
	บรรณานุกรม.....	169

ภาคผนวก

ก	แบบสอบถาม "การสำรวจความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย".....	174
ข	แบบสอบถาม "การสำรวจความสนับสนุนของผู้บริหารที่มีต่อการศึกษา ต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย".....	198
	ประวัติผู้เขียน.....	215

สารบัญตาราง

ตารางที่

1	กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบใหม่เป็นทางการที่จัดขึ้นโดย สถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	21
2	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม.....	39
3	จำนวนผู้บริหารห้องสมุดที่ตอบแบบสอบถาม.....	41
4	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเขตภูมิศาสตร์.....	44
5	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ.....	45
6	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด.....	46
7	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งและสาขาวิชาที่จบ.....	48
8	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานะทางการศึกษา.....	49
9	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน.....	50
10	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามลักษณะงานที่บรรณารักษ์ปฏิบัติ.....	51
11	น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการศึกษาต่อเนื่อง.....	53
12	ประสบการณ์การศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์.....	55
13	เหตุผลของบรรณารักษ์ที่เข้ารับการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามรูปแบบของการศึกษา.....	58
14	น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ของบรรณารักษ์เกี่ยวกับการสนับสนุนของผู้บริหารในการ เข้ารับการศึกษาต่อเนื่อง.....	61
15	รูปแบบของการศึกษาต่อเนื่องที่บรรณารักษ์ต้องการ จำแนกตามความต้องการของผู้จบการศึกษาแต่ละระดับ.....	63
16	น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการ ของบรรณารักษ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบใหม่เป็นทางการ..	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

17	น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเนื้อหาวิชาที่บรรณารักษ์ ต้องการศึกษาต่อเนื่อง.....	66
18	เปรียบเทียบรูปแบบและระดับของความต้องการในการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามแหล่งภูมิศาสตร์ของบรรณารักษ์.....	72
19	เปรียบเทียบน้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเนื้อหาวิชา ที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่อเนื่องจำแนกตามเขตภูมิศาสตร์ ของบรรณารักษ์.....	73
20	น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเนื้อหาวิชาที่บรรณารักษ์ ต้องการศึกษาต่อเนื่องจำแนกตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ.....	80
21	น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเนื้อหาวิชาที่บรรณารักษ์ ต้องการศึกษาต่อเนื่องจำแนกตามอายุ.....	87
22	น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเนื้อหาวิชาที่บรรณารักษ์ ต้องการศึกษาต่อเนื่องจำแนกตามระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน.....	93
23	น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเนื้อหาวิชาที่บรรณารักษ์ ต้องการศึกษาต่อเนื่องจำแนกตามระดับที่ต้องการศึกษา.....	99
24	อุปสรรคของการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการจำแนกตาม เขตภูมิศาสตร์ของบรรณารักษ์.....	106
25	อุปสรรคของการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการจำแนกตาม เขตภูมิศาสตร์ของบรรณารักษ์.....	109
26	สถาบันที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ จำแนกตามระดับที่ต้องการศึกษา.....	111
27	สถาบันที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ.....	112
28	ช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้.....	113
29	จำนวนวันที่บรรณารักษ์สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้.....	114

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

30. **น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหาร
ต่อการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ใต้บังคับบัญชา..... 119**
31. **น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนับสนุนของผู้บริหาร
ต่อการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ใต้บังคับบัญชา..... 121**
32. **น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเนื้อหาวิชาที่ผู้บริหารให้
บรรณารักษ์ใต้บังคับบัญชา เข้ารับการศึกษาต่อเนื่อง..... 125**
33. **เปรียบเทียบน้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเนื้อหาวิชา
ที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่อเนื่องและเนื้อหาวิชาที่ผู้บริหารต้องการให้
บรรณารักษ์ศึกษาต่อเนื่อง..... 130**
34. **อุปสรรคของผู้บริหารในการอนุญาตให้บรรณารักษ์ใต้บังคับบัญชาลาศึกษา
ต่อเนื่องจำแนกตามรูปแบบการศึกษา..... 135**

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

30 น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหาร
ต่อการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ใต้บังคับบัญชา.....119

31 น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนับสนุนของผู้บริหาร
ต่อการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ใต้บังคับบัญชา.....121

32 น้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเนื้อหาวิชาที่ผู้บริหารให้
บรรณารักษ์ใต้บังคับบัญชาเข้ารับการศึกษานอกระบบ.....125

33 เปรียบเทียบน้ำหนักค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเนื้อหาวิชา
ที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่อเนื่องและเนื้อหาวิชาที่ผู้บริหารต้องการให้
บรรณารักษ์ศึกษาต่อเนื่อง.....130

34 อุปสรรคของผู้บริหารในการอนุญาตให้บรรณารักษ์ใต้บังคับบัญชาลาศึกษา
ต่อเนื่องจำแนกตามรูปแบบการศึกษา.....135